

УДК 81'373

DOI:

Л. М. Овсієнко

Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна

e-mail: l.ovsienko@kubg.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8450-7305>

ПОЛІФУНКЦІЙНІСТЬ ТЕРМІНА В СУЧАСНОМУ ТЕРМІНОЗНАВСТВІ

Abstract

In the present paper, we characterize a term as a multifunctional phenomenon and define the system of its functions that is quite complicated, and even more complex than the corresponding system of a non-term (commonly used word). For instance, any term performs the sign function. The nominative (representative) function is nonspecific for a term, but necessarily present within the system of its functions. It is closely connected with the significative one and they are often considered together. A term also performs the communicative (informative) function, which characterizes it as a means of transferring certain content and stylistic information to the recipient, with some feedback following it. The educative function of a term is one of the ways to implement the communicative function of a language sign, but it slightly differs from the knowledge-sharing function, which serves as the second way to implement the same general function. The communicative function is closely connected to the pragmatic function of a term, and it is determined by its connection with participants of communication, specific conditions and the field of communication, while depending on the directive that the originator chooses in order to influence the recipient. As a lexical element, particularly in the language of science and technology, a term (along with other lexical units) can perform the heuristic function, the function of discovering new knowledge, scientific cognition, and revealing the truth. The most important functions of a term also include the cognitive function, which defines it as a result of a long-term process of understanding the essence of things, facts of objective reality and human spiritual life, and as verbalization of a special concept that can primarily be not only an object of contemplation but even a manifestation of sense knowledge. The functions of knowledge record/transfer function are also inherent to a term. Availability of these functions in a term depends on a complex of general linguistic and term-related factors. It has been concluded that all functions performed by lexical units of a commonly used language are inherent to terms as well.

Keywords: term, non-term, function, multifunctional phenomenon.

Анотація

У пропонованій науковій статті ми характеризуємо термін як поліфункційне явище і визначаємо систему його функцій, яка є складнішою, ніж відповідна система в нетерміна. Будь-який термін виконує знакову функцію. Номінативна (репрезентативна) функція не специфічна для терміна, але обов'язково наявна в системі його функцій. Вона тісно пов'язана із сигніфікативною і їх досить часто розглядають спільно. Термін виконує й комунікативну (інформативну) функцію, що характеризує його як засіб передавання реципієнтові певної змістової і стилістичної інформації зі встановленням зворотного зв'язку. Навчальна функція терміна є однією з реалізацій комунікативної функції мовного знака, але вона дещо відрізняється від функції обміну знаннями, яка слугує другою реалізацією тієї самої загальної функції. Із комунікативною тісно взаємопов'язана прагматична функція терміна, яка визначається його зв'язком з учасниками комунікації, конкретними умовами і сферою спілкування, залежить від тієї настанови, яку обирає продуцент мови, аби вплинути на реципієнта. Як лексичний елемент, зокрема мови науки й техніки, термін, поряд з іншими лексичними одиницями, може виконувати евристичну функцію, функцію відкриття нового знання, наукового пізнання й відкриття істини. 3-поміж надважливих є й когнітивна функція терміна, що визначає його як результат довготривалого процесу пізнання сутності предметів, явищ об'єктивної дійсності і внутрішнього життя людини, як вербалізування спеціального концепту, який першочергово може бути не просто мисленнєвим об'єктом, а навіть виявом чуттєвого пізнання. Термінові властиві також функції фіксування і передавання знання.

Наявність у терміна цих функцій залежить від комплексу загальнолінгвістичних і термінних факторів. Зроблено висновок, що термінам притаманні всі функції, які виконують лексичні одиниці загальноновживаної мови.

Ключові слова: термін, нетермін, функція, поліфункційне явище.

Вступ. Традиційно під функцією терміна розуміють роль, яку він виконує як засіб позначення загального спеціального поняття. Термін функціонує в кількох сферах: у лексико-семантичній системі певної мови своїм мовним субстратом; у терміносистемі відомої галузі знань чи сфери діяльності; у теорії цієї галузі. Його можна вивчати в трьох аспектах, а саме: як лексис, логос і гнозис. У всіх цих сферах функції терміна різні, але взаємопов'язані, тому доцільно говорити про систему його функцій. Іншими словами, термін поліфункційний, а всі його функції варто розглядати взаємозалежно. Проте проблема системи функцій сучасного терміна залишається донині актуальною, адже ці структури, як і мова загалом, є історично змінними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До проблеми функцій терміна зверталися багато вчених, зокрема: А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько (Д'яков et al., 2000); Т. І. Панько, Т. І. Кочан, Г. П. Мацюк (Панько et al., 1994); Ф. О. Нікітіна (1978), А. В. Крижанівська, Л. О. Симоненко (1984); Д. В. Щерба (2006), J. M. Crotty (1997), С. S. Layman (1999) та ін. Проте наразі немає наукових праць, у яких би було чітко визначено систему функцій сучасного терміна. Це дало нам поштовх до роботи в зазначеному напрямі.

Формулювання мети статті та її завдань. Мета статті – визначити і схарактеризувати основні функції сучасного терміна. Під час аналізу функцій терміна за основу можна взяти перелік функцій слова, оскільки терміни ґрунтуються на лексичних одиницях мови як на мовному субстраті й виявити специфіку їхньої реалізації. Нашими завданнями є: перевірка того, чи реалізуються ці функції в терміні, як вони відображаються в ньому і чи має термін інші специфічні функції.

Методи та методологія проведення дослідження. Поставлені завдання реалізуємо за допомогою таких методів: загальнонаукових (аналіз, синтезування й узагальнення інформації для визначення основних функцій терміна); лінгвістичних (описовий і зіставний методи для пояснення особливостей кожної із функцій терміна); емпіричних (власні спостереження за функціонуванням термінів).

Виклад та обговорення основного матеріалу дослідження. Як і будь-яка лексична одиниця, термін виконує номінативну функцію (Селіванова, 2008). Безперечно, він називає щось. Теорія номінації засвідчила (Іваненко, 2014; Ковбасюк & Романова, 2008), що в процесі пізнання об'єктивної дійсності і спільної діяльності люди неминуче повинні так чи інакше називати предмети, їхні ознаки, дії, що виконуються з ними.

Специфіка термінів як одиниць номінації в означеному аспекті полягає в тому, що за допомогою них називають загальні поняття, категорії, ознаки понять, а також дії в різних спеціальних сферах людського знання і діяльності: науці, виробництві, суспільній сфері життя тощо. Коротше кажучи, номінативна функція слова стосовно терміна реалізується у функції фіксування спеціального знання. Термін називає предмети цього знання, а без такої назви не можливе пізнання і діяльність у спеціальних сферах. Проте останнім часом йдеться не про назви предметів, а про їхню репрезентацію з допомогою лексичних одиниць (Іващенко, 2010; Коцюк, 2014 та ін.) і замість номінативної функції послуговуються позначенням “репрезентативна функція”. Однак це не змінює суті справи, тому для простішого сприйняття можна залишити попереднє значення.

Особливості номінації, вибору об'єктів номінації визначають з огляду на особливості спеціальних сфер. Так, нами встановлено, що поділ членування дійсності

в них вищий, ніж у неспеціальних сферах. Відмінна особливість професійної термінології полягає в тому, що вона завжди виникає під тиском певної практичної необхідності. Відомо, що континуум навколишнього світу людини в різних мовах членується по-різному (Садовой & Бялик, 2019). При таких розбіжностях наявна певна закономірність – ступінь інтенсивності членування визначається практикою. Практична зацікавленість породжує відповідну термінологію. Варто зауважити, що високий ступінь дроблення членування дійсності термінами спричиняє те, що вони вибудовуються в регулярні ланцюжки класифікаційно пов'язаних між собою назв. Таким чином, номінативна (репрезентативна) функція не специфічна для терміна, але обов'язково є в системі його функцій.

Номінативна функція мовних одиниць тісно пов'язана із сигніфікативною і їх можна розглядати спільно. Зрозуміло, що, якщо лексична одиниця називає об'єкт, потрібно з'ясувати питання, як вона реалізує цю функцію, за допомогою яких саме мовних знаків це здійснюється і чому. Сигніфікативну функцію, очевидно, інакше можна назвати функцією позначення, або знаковою функцією. Під час розгляду сигніфікативної функції лексичної одиниці вивчають способи позначення, види мовних знаків за їх мотивованістю (немотивованістю), відношення знаків до типів об'єктів; зокрема, з'ясовують, чи позначає мовний знак окремий об'єкт або клас об'єктів, як співвідносяться процеси позначення об'єктів (класів об'єктів) і понять про об'єкти. Ця низка проблем, що стосуються термінів, на протигагу загальноживаній лексиці, суттєво ускладнюється, оскільки, як уже було зазначено, традиційно вважають, що термін виражає поняття (Панько et al., 1994; Д'яков et al., 2000; Щерба, 2006; Селіванова, 2008). На основі цього було сформульовано положення про те, що термінові притаманна дефінітивна функція; термін може замінити дефініцію або, навпаки, дефініція може замінити термін за його відсутності (Layman, 1999).

Наразі чітко визначено різницю між терміном і поняттям (точніше, співвідношення лівої і правої частин визначення) та показано, що за наявності різних логічних функцій і мовних структур, вони не взаємозамінні. Наприклад, це легко показати на таких дефініціях: *“Відновлений металевий порошок – металевий порошок, отриманий шляхом відновлення хімічних з'єднань металів”*, *“Зрідження – фазовий перехід речовини із парового стану в рідинний”*.

Наведені приклади засвідчують, що навіть якщо ми маємо справу з мотивованим терміном, то ознаки поняття в його структурі представлені на першому плані з додаванням до знаку тільки відмінних, а не всіх ознак, на відміну від правої частини дефініції. Те, що стосується менш мотивованих і немотивованих термінів, то в структуру цих знаків взагалі не входить позначення об'єктів чи їхніх ознак. Таким чином, здійснивши аналіз термінів, можна зробити низку висновків. Дефінітивний термін – це не зовсім чітка назва повністю мотивованих термінів. Дефінітивність, вираження терміном поняття є його факультативною ознакою.

Будь-який термін виконує номінативну і знакову функції, проте характер реалізування їх різний. Термін називає поняття, але здійснює це по-різному, з різною повнотою розчленування, точності. З огляду на це можна стверджувати, що не всі терміни виражають поняття. На можливості вираження поняття терміном потрібно постійно наголошувати, адже в цьому полягає одна зі специфічних особливостей його функційної структури, на відміну від слова-нетерміна: відсоток повністю мотивованих термінів вищий, ніж мотивованих лексичних одиниць, що мають нетермінний характер. Проте це не означає, що сигніфікативна (знакова) функція терміна прирівнюється до дефінітивності.

У зв'язку з дослідженням номінативної і сигніфікативної функцій терміна зосередимо увагу на проблемі його точності, вирішення якої можна вважати виконанням однієї з вимог до терміна. Наукові розвідки з термінознавства засвідчують, що точність терміна – це результат його становлення, який досягається в процесі когніції, вибору з низки його варіантів (Кияк, 1989; Щерба, 2006 та ін.). Останнім часом досягнення щодо точності термінів описують із застосуванням когнітивно-дискурсивного підходу когнітивної лінгвістики (когнітивного термінознавства). За такого підходу процес когніції реалізується в дискурсі, тобто в мові з урахуванням супутніх факторів) під час створення термінопороджуючих текстів. Утворені тексти є своєрідними проміжними етапами на шляху пізнання (когніції), а терміни – ключовими аспектами основного змісту. Чим зрозуміліша теорія, що описує ту чи ту галузь знань / сферу діяльності, тим точнішими є визначення термінів і повніше реалізування ними номінативної і сигніфікативної функцій.

Наступна функція слова – комунікативна – характеризує його як засіб передавання реципієнтові певної змістової і супутньої (стилістичної) інформації зі встановленням зворотного зв'язку. Комунікативну функцію ще можна назвати інформативною (але за умови обов'язкового врахування зворотного зв'язку; у процесі когніції можна говорити про когнітивно-інформативну функцію терміна).

Зауважимо, що варто розрізняти соціально-комунікативну та індивідуально-комунікативну функції слова (мовного знака). Ця відмінність важлива і для аналізу комунікативної функції терміна.

Вивчаючи ту інформацію, яку несе термін, варто мати на увазі, що він слугує засобом передавання (комунікації) спеціального знання. До того ж термін передає знання в просторі і часі.

Так, під час обміну спеціальними знаннями між ученими, підприємцями, працівниками різних сфер діяльності ці носії знань послуговуються науковими, технічними та іншими термінами, у яких зосереджено знання. Адекватне сприйняття і розуміння вповні залежить від точності термінів. Правда, під час комунікації, взаємообміну знаннями може здійснюватися корегування, уточнення інформації, що передається в просторі. Із цієї причини “якість” термінів, що тут використовуються, не надто суттєва. Тим паче, це стосується передавання нової інформації (гіпотези, неперевіреної інформації) і відомі випадки, коли термін утворюється під час комунікації.

Інша річ, коли спеціальне знання передається в процесі навчання. За такої умови найчастіше послуговуються стандартизованими або впорядкованими термінами. Таким чином, навчальна функція терміна, яка є однією з реалізацій комунікативної функції мовного знака, дещо відрізняється від функції обміну знаннями, яка слугує другою реалізацією тієї ж загальної функції. Зокрема, різниця полягає в самих термінах, які застосовуються, з одного боку, у науковій комунікації, а з іншого, – у навчанні.

Передавання спеціального знання в часі є важливою функцією термінів. Наступність знання, як відомо, є однією з неодмінних умов соціального й науково-технічного прогресу. Тут комунікативна функція терміна виявляється достатньо специфічно. По-перше, сприйняття новими поколіннями знання в термінах здійснюється без перевірки засобами зворотного зв'язку. По-друге, розвиток наукового знання (проблема дуже складна і тлумачена філософією неоднозначно) приводить до іншого розуміння об'єктів, позначених тими чи тими термінами й терміносистемами, “застарілі” терміни отримують новий зміст, що може викликати своєрідну революцію в системі. Така революція не можлива у сфері нетермінів;

та й у сфері термінів найчастіше має місце поступовий розвиток – спочатку зміна їхнього змісту, потім включення їх у нову терміносистему, а далі вже заміна іншими термінами, що здійснюється далеко не в усіх випадках.

Із комунікативною тісно взаємопов'язана прагматична функція мовного знака, яка визначається його зв'язком з учасниками комунікації, конкретними умовами і сферою спілкування, залежить від тієї настанови, яку обирає продуцент мови, аби вплинути на реципієнта: переконати, підштовхнути до дій тощо. Для терміна діапазон таких настанов досить вузький.

Поставивши під сумнів думку про нейтральність терміна, можна констатувати, що функційно-стилістичний аспект взагалі слабо виражений в ньому, зокрема, в наукових, технічних, управлінських, військових та інших термінах. Мабуть, тільки в політичних термінах експліцитно виявляється прагматична функція (яка в означених умовах є більше експресивно-емоційною). Особливим важелем тут є власне ситуація, коли термін повинен дезінформувати, до того ж свідомо. Це так звані свідомо хибномотивовані терміни, наприклад, *соціальне партнерство* замість терміна *наймана праця*. Отже, прагматична функція термінів виявляється в дискусії. Однак не варто думати, що всі терміни зумисне використовуються як засіб приховування знання; у багатьох випадках дезінформація визначається недостатнім рівнем знання або несвідомо неправильно вибраною теорією.

Окрім зазначених функцій, для терміна характерною є ще одна, специфічна для нього, яка визначається характером позначуваного об'єкта. Як лексичний елемент, зокрема мови науки й техніки, термін, поряд з іншими лексичними одиницями мови, може виконувати евристичну функцію, функцію відкриття нового знання. У формулюванні визначень і класифікацій понять, у спробах однозначно порівняти поняття з позначуваними їх термінами часто виявляється неповнота або неточність частково визначених понять. Учені відзначають, що успіхи в напрямі формалізування найчастіше супроводжуються повною перебудовою теорії, яку до цього вважали припустимою (Д'яков et al., 2000).

Наукові, технічні й інші терміни є складниками наукових теорій, засобами позначення їхніх понять, когнітивними структурами, засобами формалізування абстрактних елементів цих теорій поряд із математичними, хімічними, піктографічними й іншими знаками. Деякі вчені вважають мову засобом наукової діяльності, а мовні засоби – науковими інструментами. У багатьох працях філософів, соціологів, інформатиків засвідчено, що теоретична діяльність особистості (а в деяких випадках і практична) – це робота з моделлю об'єкта, а не із самим об'єктом. Теоретична модель об'єкта, як відомо, може бути математичною, фізичною, а також мовною; в останній терміни посідають важливе місце. Неповнота цієї моделі усувається в результаті теоретичної діяльності, у процесі подальшого її формалізування. Зауважимо, що такі відкриття можливі за умови наявності мовних моделей об'єктів (галузей знань), тому що мова – це засіб наукової діяльності. Терміни також належать до таких інструментів, а наукові й технічні тексти відображають у зв'язках між термінами об'єктивні зв'язки, що існують між предметами і явищами. Із цієї причини ми можемо стверджувати, що одна із функцій терміна – евристична – є функцією участі в науковому пізнанні й відкритті істини.

Відомим виявом реалізації вказаної функції можуть слугувати терміни, які називають випереджальними або прогностичними. Ще задовго до створення *гелікоптера* цей термін-назву сформував Леонардо да Вінчі; за кілька десятиліть до втілення в металі Ж. Верн застосував термін *підводний човен*.

Сучасний етап розвитку термінознавства характеризується тим, що на перший план виходить когнітивна функція терміна. Вона не прирівнюється ні до номінативної

(репрезентативної), ні до сигніфікативної, адже означені функції характеризують термін як даність. Когнітивна функція визначає термін як результат довготривалого процесу пізнання сутності предметів, явищ об'єктивної дійсності і внутрішнього життя людини, як вербалізування спеціального концепту, який першочергово може бути не просто мисленнєвим об'єктом, а навіть виявом чуттєвого пізнання (на цьому фактові ґрунтується можливість утворення термінів-метафор і метонімії). У працях представників когнітивного термінознавства термін описується як результат дискурсу, що реалізує процес пізнання. У цьому процесі термін виступає результатом довготривалого наближення до адекватності спеціального знака.

Таким чином, система функцій терміна є досить складною, навіть складнішою, ніж відповідна система в нетерміна (загальноживаного слова). Це пов'язано з тим, що денотатом терміна є загальне поняття (наукове, технічне, політичне), структура якого теж дуже складна. Окрім того, варто підкреслити, що окремі функції терміна пов'язані між собою. Наприклад, можливість виконання терміном функцій фіксування і передавання знання визначається тими самими аспектами змістової і формальної структур терміна.

Важливо зазначити, що окремі групи термінів виконують додаткові функції, які не є загальними. Так, для багатьох термінів природничих, технічних і суспільних наук властива класифікувальна функція. Терміни, які позначають однорідні об'єкти, можуть вибудовуватися в ланцюжки однакових або близьких за формальною структурою лексичних одиниць (слів, які мають однаковий суфікс, словосполучень атрибутивного типу тощо). Віддзеркалюючи структуру класифікації як логічної системи, терміни в деяких випадках сприяють упорядкуванню власне класифікації об'єктів. Проте не можна вважати, що цю функцію виконують усі терміни; зокрема, вона не властива термінам несформованих галузей знань і людської діяльності.

Для частини термінів властива правова функція. Насамперед ідеться про правові терміни, які зафіксовано в законодавчих актах та інших нормативних документах. Відомо, що деякі з них починаються заголовком "Основні терміни і визначення". Означену функцію мають і терміни, якими послуговуються в деяких патентних документах, у яких права винахідника / автора відкриття теж фіксуються в термінах – назвах об'єктів винаходу чи відкриття. Опис їхніх ознак є своєрідними визначеннями в специфічній формі, а самі терміни-назви охороняються правом на винаходи чи відкриття (не можуть бути присвоєні іншим об'єктам).

Зрозуміло, зазначені й інші функції виконують не всі терміни. Щодо загальних (перелічених вище) їхніх функцій, то вони вповні відображають своє місце з-поміж лексичних одиниць природної мови. Наявність у терміна цих функцій залежить від комплексу загальнолінгвістичних і термінних факторів.

Досліджуючи в комплексі всі ознаки окремого терміна, необхідно обговорити питання варіативності цієї одиниці. Варіативність терміна – це специфічне реалізування загальної теорії варіативності, що виявляється як у мові загалом, так і в окремих її різновидах та складниках. Стосовно термінології ця теорія наближається до аналізу варіативності у сфері лексики, проте має відповідні особливості. Зокрема, наявна змістова (лексична, лексико-семантична), формальна (морфологічна, словотвірна, фонетична), функційна, стилістична варіативність терміна. По суті, термін – це в багатьох випадках сукупність варіантів (термема, термінема), а кожен варіант може називатися термом. Варіанти термінів, що є складниками термів, відрізняються один від одного окремими ознаками чи функціями при збереженні тотожності сутності означених об'єктів. Спостерігаємо синхронну й діахронну варіативності терміна. Синхронна варіативність залежить від того, що кожен об'єкт має чимало ознак,

які навіть у межах однієї теорії відрізняються найтоншими відтінками значення і вживання (*автоматичний – автоматизований*). З лінгвістичної позиції синхронні варіанти можуть виступати паронімами, синонімами (лексичні й лексико-семантичні варіанти), словотвірними і навіть морфологічними й морфонологічними варіантами. Вони можуть бути окремими лексико-семантичними варіантами – значеннями багатозначного слова, які в межах окремих термінологій стають семантичними омонімами (крило птаха, крило літака, крило партії тощо).

Історичний вибір адекватного терміна є зворотним боком діяхронної варіативності. Узагалі вибір із низки варіантів є процесом вирішення варіативності, який може продовжуватися безкінечно, як і сам процес пізнання. Окрім описаної парадигматичної варіативності, важливою є й синтагматична. Вона визначається особливостями процесу створення текстів, коли термін через різні обставини піддається субституції скороченими формами або ж навіть іншими лексичними одиницями.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, термінам притаманні всі функції, які виконують лексичні одиниці загальноживаної мови. Так, будь-який термін виконує знакову функцію. Номінативна (репрезентативна) функція є неспецифічною для терміна, але обов'язково наявна в системі його функцій. Вона тісно пов'язана із сигніфікативною функцією і їх досить часто розглядають спільно. Термін виконує й комунікативну (інформативну) функцію, що характеризує його як засіб передавання реципієнтові певної змістової і стилістичної інформації зі встановленням зворотного зв'язку. Навчальна функція терміна є однією з реалізацій комунікативної функції мовного знака, але вона дещо відрізняється від функції обміну знаннями, яка слугує другою реалізацією тої самої загальної функції. Передавання спеціального знання в часі є ще однією важливою функцією термінів. Наступність знання, як відомо, є однією з неодмінних умов соціального й науково-технічного прогресу. Із комунікативною тісно взаємопов'язана прагматична функція терміна, яка визначається його зв'язком з учасниками комунікації, конкретними умовами і сферою спілкування, залежить від тієї настанови, яку обирає продуцент мови, аби вплинути на реципієнта: переконати, підштовхнути до дій тощо. Для терміна діапазон таких настанов досить вузький. З цієї причини експліцитно вона виявляється тільки в політичних термінах. Як лексичний елемент, зокрема мови науки й техніки, термін поряд з іншими лексичними одиницями мови може виконувати евристичну функцію, функцію відкриття нового знання, наукового пізнання й відкриття істини. Однією з надважливих є й когнітивна функція терміна. Вона не прирівнюється ні до номінативної (репрезентативної), ні до сигніфікативної, адже зазначені функції характеризують термін як даність. Когнітивна функція визначає термін як результат довготривалого процесу пізнання сутності предметів, явищ об'єктивної дійсності і внутрішнього життя людини, як вербалізування спеціального концепту, який першочергово може бути не просто мисленнєвим об'єктом, а навіть виявом чуттєвого пізнання. Термінові властиві також функції фіксування і передавання знання.

Окремі групи термінів виконують додаткові функції, які не є загальними. Так, багато термінів природничих, технічних і суспільних наук виконують класифікувальну функцію, адже відбиваючи структуру класифікації як логічної системи, вони в деяких випадках сприяють упорядкуванню власне класифікації об'єктів. Правова функція властива насамперед правовим термінам.

Таким чином, система функцій терміна досить складна. Це пов'язано з тим, що денотатом терміна є загальне поняття (наукове, технічне, політичне), структура якого теж дуже складна. Окрім того, окремі функції терміна пов'язані між собою.

На перспективу варто ще дослідити варіативність окремих частин терміна (терміноелементів); розглянути проблему вибору власне українського чи запозиченого терміна (інтернаціонального), нормативного чи фахового (жаргонного) тощо.

ЛІТЕРАТУРА

- Д'яков, А. С., Кияк, Т. Р., Куделько, З. Б. (2000). Основи термінотворення: Семантичний та соціолінгвістичний аспекти. Київ: Видавничий дім "KM Academia".
- Іваненко, К. В. (2014). Проблема теорії номінації у лінгвістиці. *Studia Methodologica*, 36, 121-126.
- Івашенко, В. Л. (2010). Термінологічна репрезентація типологічних різновидів енантіосемії в когнітопросторі лінгвістики. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія "Проблеми української термінології", 675, 98-105.
- Кияк, Т. Р. (1989). Лингвистические аспекты терминоведения: учебное пособие. Киев: УМК ВО.
- Ковбасюк, Л. А., & Романова, Н. В. (2008). Сучасні лінгвістичні теорії: лекційні, практичні, самостійні модулі та тести: навчально-методичний посібник. Херсон: Видавництво ХДУ.
- Крижанівська, А. В., Симоненко, Л. О., & Панько, Т. І. (1984). Склад і структура термінологічної лексики української мови. Київ: Наукова думка.
- Коцюк, Л. М. (2014). Особливості репрезентації слова в лексикографічній праці з позиції корпусної лінгвістики. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство, 5, 221-225.
- Нікітіна, Ф. О. (1978). Семантичні та словотвірні проблеми сучасної термінології. Київ: КДУ.
- Панько, Т. І., Кочан, І. М., & Мацюк, Г. П. (1994). Українське термінознавство: підручник. Львів: Світ.
- Садовой, М. І., & Бялик, В. Д. (2019). Фразеологічна картина світу VS. Мовна картина світу в сучасній лінгвістиці. Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Філологічні науки, 175, 112-115.
- Селіванова, О. О. (2008). Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля.
- Щерба, Д. В. (2006). Поняття системи та структури в термінознавстві. Проблеми української термінології: міжнар. наук. конф., 19–21 версн. 2006 р.: збірник наукових праць. Львів: Національний університет "Львівська політехніка", сс. 15-16.
- Щерба, Д. В. (2006). Термін та його дефініція як головні онтологічні поняття термінознавства. Вісник ЖДУ ім. І.Я. Франка, 28, 237-239.
- Crotty, J. M. (1997). *How to talk American: a guide to our native tongues*. Boston, New York: Mariner Books.
- Layman Ch. S. (1999). *The Power of Logic*. California, London, Toronto: Mayfield Publishing Company.

REFERENCES

- D'yakov, A. S., Kyiak, T. R., Kudel'ko, Z. B. (2000). *Osnovy terminotvorennia: Semantychnyj ta sotsiolingvistychnyj aspekty*. Kyiv: Vydavnychyj dim "KM Atsademia".
- Ivanenko, K. V. (2014). Problema teorii nominatsii u lindhvistytsi. *Studia Methodologica*, 36, 121-126.

- Ivaschenko, V. L. (2010). Terminolohichna reprezentatsiia typolohichnykh riznovydiv enantiosemyi v kohnitoprostori linhvistyky. *Visnyk Natsional'noho universytetutu "L'vivs'ka politekhnikha". Seriiia "Problemy ukrains'koi terminolohii"*, 675, 98-105.
- Kyiak, T. R. (1989). *Lynhvystycheskye aspekty termynovedenyia: uchebnoe posobyie*. Kyev: UMK VO.
- Kovbasiuk, L. A., & Romanova, N. V. (2008). *Suchasni linhvistychni teorii: lektsijni, praktychni, samostijni moduli ta testy: navchal'no-metodychnyj posibnyk*. Kherson: Vydavnytstvo KhDU.
- Kryzhanivs'ka, A. V., Symonenko, L. O., & Pan'ko, T. I. (1984). *Sklad i struktura terminolohichnoi leksyky ukrains'koi movy*. Kyiv: Dumka.
- Kotsiuk, L. M. (2014). Osoblyvosti reprezentatsii slova v leksykohrafichnij pratsi z pozytsii korpusnoi linhvistyky. *Naukovyj visnyk Skhidnoievropejs'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Filolohichni nauky. Movoznavstvo*, 5, 221-225.
- Nikitina, F. O. (1978). *Semantychni ta slovotvirni problemy suchasnoi terminolohii*. Kyiv: KDU.
- Pan'ko, T. I., Kochan, I. M., & Matsiuk, H. P. (1994). *Ukrains'ke terminoznavstvo: pidruchnyk*. L'viv: Svit.
- Sadovej, M. I., & Bialyk, V. D. (2019). Frazeolohichna kartyna svitu VS. Movna kartyna svitu v suchasnij linhvistytsi. *Naukovi zapysky Tsentral'noukrains'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Seriiia: Filolohichni nauky*, 175, 112-115.
- Selivanova, O. O. (2008). *Suchasna linhvistyka: napriamy ta problemy: pidruchnyk*. Poltava: Dovkillia.
- Scherba, D. V. (2006). Poniattia systemy ta struktury v terminoznavstvi. *Problemy ukrains'koi terminolohii: mizhnar. nauk. konf.*, 19–21 versn. 2006 r.: zbirnyk naukovykh prats'. L'viv: Natsional'nyj universytet "L'vivs'ka politekhnikha", ss. 15-16.
- Scherba, D. V. (2006). Termin ta joho definitsiia iak holovni ontolohichni poniattia terminoznavstva. *Visnyk ZhDU im. I.Ya. Franka*, 28, 237-239.
- Crotty, J. M. (1997). *How to talk American: a guide to our native tongues*. Boston, New York: Mariner Books.
- Layman Ch. S. (1999). *The Power of Logic*. California, London, Toronto: Mayfield Publishing Company.

Дата надходження до редакції 02.06.2022

Ухвалено до друку 16.06.2022

Відомості про автора

<p>Овсієнко Людмила Миколаївна,</p> <p>доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри української мови Інституту філології, Київський університет імені Бориса Грінченка e-mail: l.ovsiienko@kubg.edu.ua</p>		<p>Сфера наукових інтересів:</p> <p>лінгводидактика, комунікація, термінознавство</p>
---	--	--